

**Принципи відповідності
технологічного інструментарія вчителя і учня
в умовах постіндустріального суспільства**

Питання використання педагогічного інструментарію з метою передачі знань із покоління в покоління є одним із важливих з точки зору розвитку цивілізації. За умови врахування його як класифікуючої ознаки циклів життя суспільства, можемо окреслити такі етапи:

1. етап мовленнєвого і наскального інструментарія;
2. етап глиняних дощочок і манускрипта – час рукописних технологій;
3. етап книгодрукування – час тиражування знань;
4. етап цифрових і мережних технологій репрезентації й передачі інформації.

Важливо відзначити, що вже другий етап було позначено появою двох основоположних інститутів – бібліотеками і школами. У свою чергу третій етап характеризується появою унікальною системою організації навчального процесу – класно-урочною, засновником якої був видатний чеський педагог Ян Амос Коменський. Нарешті четвертий марковано донині незнаним інструментом, який виник на стиці комп'ютерних і глобальних мережних технологій. Цей інструмент унікальний ще й тому, що з одного боку він використовується як потужний засіб пізнання навколишнього світу, а з другого, як технологія миттєвого доступу до інформації, що напрацьована людською цивілізацією.

Треба зазначити, що система освіти в будь-якій країні повинна реалізовувати основні задачі соціально-економічного і культурного розвитку суспільства, тому, що саме школа і вуз готують людину до активної діяльності в різних сферах економічного, культурного, політичного життя

суспільства. Роль школи як базового ланцюга освіти дуже важлива. В зв'язку з цим великого значення набуває здібність освітнього закладу достатньо гнучко реагувати на запити суспільства, зберігаючи при цьому накопичений досвід. Ідеї реформування системи освіти висвітлено в навчальному посібнику під редакцією Є.С. Полат.¹

Сьогодні вже ні для кого не є секретом той факт, що учень, який має достатньо якісний комп'ютер, підключений до Internet, має і серйозні переваги перед учителем під час обговорення на уроці багатьох питань.

Безперечно, що це в першу чергу питання, що стосуються обговорення конкретних фактів. Звичайно, що там, де передбачається усвідомлення, узагальнення та систематизація фактів, побудова класифікацій на основі окресленої групи ознак, учителю не було, напевно й не буде рівних. Уміння абстрагувати, виділяти головне – пріоритет наставника. Але, подобається нам чи ні, вже сьогодні учень у своїй пізнавальній діяльності послуговується унікальним інструментом пошуку актуальної інформації. А це фактично призводить до розриву між способами подачі знань у школі й самостійною діяльністю учнів. Ця реальність, що з року в рік набуває якісних ознак, дозволяє сформулювати наступну проблему: **наявність суттєвого дисбалансу між технологічним інструментарієм учителя та учня з метою передачі й отримання знань, який найближчі 10-15 років буде постійно збільшуватися.**

Нам видається, що якщо найближчим часом педагогічна наука не відгукнеться науковими розвідками та дослідженнями з цього питання, школа стикнеться із серйозною проблемою – проблемою дефіциту довіри. Як наслідок – некерована ситуація в кореневій зоні системи освіти.

Критичною межею такого процесу може стати загальна Internetизація з одного боку та відсутність ефективної системи підготовки і перепідготовки

---

¹ Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: Учеб. пособие для студ. пед. вузов и системы повыш. квалиф. пед. кадров / Е.С. Полат, М.Ю. Бухаркина, М.В. Моисеева, А.Е. Петров; Под ред. Е.С. Полат. – М.: Издательский центр „Академия”, 2001. – 272 с.

учителів усіх навчальних дисциплін у галузі інформаційних технологій із другого боку.

Чому ми наполягаємо на періоді в 10-15 років. Це не випадково, оскільки власне це час приходу вчителів нової формації, тих, хто з 5-15 років почав оволодівати та використовувати сучасні інформаційні технології, тих, у кого комп'ютер асоціюється з невід'ємним компонентом людського буття, з потужним і необхідним інструментом здобування знань. Це, на нашу думку, ключовий момент. У держави є вибір. Просто дочекатися, поки проблема розв'яжеться сама по собі, коли старше покоління вчителів досягне пенсійного віку. Або все ж таки зайняти активну позицію і не дозволити розірвати той зв'язок, який існував протягом усього життя суспільства і базувався на досить чіткому узгодженні інструментарія учителя та учня.

Наступний не менш важливий аспект взаємостосунків викладача і того, хто навчається, полягає у тій формі, що визнає цей взаємозв'язок. Як загальновідомо вона називається класно-урочною, і, до речі, її предтечею була технологія книгодрукування. Прокрустове ложе, куди система освіти поклала як учителя, так і учня, ще більшою мірою зумовлює невідповідність між процедурами, котрі використовуються дітьми для отримання знань і методами педагогів. У цьому немає нічого дивного. Сьогодні ми є учасники і спостерігачами серйозного **конфлікту** між консерватизмом системи освіти і загальнодоступністю технологій доступу до інформації, що накопичена людством; саме він окреслює наступну важливу проблему – **проблему невідповідності між традиційною формою організації навчального процесу і можливостями організації самостійної роботи школярів**, яка, як нам видається, постійно збільшується.

Окреслена проблема, на наш погляд, пов'язана із зростанням споживання Internet технологій дітьми, саме в домашніх умовах. Як наслідок, випускники шкіл, у черговий раз не будуть готові адекватно впливати в реальну економіку країни.

Не менш важливою вбачається проблема **невідповідності класичної схеми пропозицій розв'язання проблем, задач, підготовки рефератів і т.п. та методами, що використовуються учнями для їх вирішення.** Переконані, що більшість громадян стикалися із ситуацією, коли вирішення поставленого завдання (не має значення з якої навчальної дисципліни) відшукувалось в Internet. І це зрозуміло, оскільки за традицією, навчальний матеріал, що використовується вчителем, зорієнтовано швидше за все на збирання фактів. І шлях вирішення, обраний учнем, відбиває його схему мислення, зорієнтовану на інструментарій, що завжди є під рукою. Ця проблема сьогодні характеризується тенденцією зростання, бо все більша кількість дітей отримує доступ до Internet, це по-перше, а по друге, ресурси всесвітнього павутиння зростають в геометричній прогресії. Вихід є. Більшість педагогів його знаходять. Це шлях не заборони використання ресурсів Internet, а постановки завдання збору необхідних фактів, їх узагальнення, систематизації, побудови необхідних класифікацій і висновків. Описуючи пріоритети реформування освіти американський педагог Філіп С. Шлехті², посиляючись на відповіді на питання „Чого ви бажаєте від школи?“ багатьох бізнесменів, роботодавців, шкільних функціонерів отримував майже одну і ту саму відповідь: „Нам потрібні люди, які вміють навчатися самостійно”.

Ми переконані, що друга і третя проблеми досить логічно витікають з першої. Саме вона є основоположною. Саме вона визначає принцип **відповідності технологічного інструментарію учителя і учня.** І від того, які кроки ми спроможні зробити для забезпечення реалізації цього принципу, значною мірою залежить адекватна відповідність інтеграції нового покоління в економіку країни, яка передбачає жити в постіндустріальній епосі – епосі інформаційного суспільства.

Короткі висновки:

---

² Phillip C. Schlechty. Schools for the 21-st Century. Leadership Imperatives for Educational Reform. – San Francisco, 1990.

- на часі спеціальні педагогічні дослідження щодо вивчення інструментарія, що використовується учнями для вирішення навчальних завдань та технологічного інструментарія учителя із подачі необхідних знань;
- необхідно і доцільно в найближчих 2 роки на всіх педагогічних спеціальностях увести курс “Нові інформаційні технології” обсягом не менше 250 годин;
- організувати і забезпечити постійний перегляд, починаючи із старших класів, змісту навчальних дисциплін із урахуванням нового інструментарія, що реально використовується учнями, звернувши особливу увагу на постановку навчальних завдань;
- протягом 5-ти років передбачити підвищення кваліфікації всіх учителів загальноосвітніх шкіл за спеціальним курсом “Нові інформаційні технології” обсягом не менше 200 годин.